

BRL 5020
2003-04-01

NATIONALE BEOORDELINGSRICHTLIJN
VOOR HET
KOMO® PROCESCERTIFICAAT
VOOR
INSTANDHOUDINGSTECHNOLOGIE

Aanvaard door de Harmonisatie Commissie Bouw van de Stichting Bouwkwiteit

d.d. 2003-06-12

Uitgave: Certificatie-instelling SKH

Nadruk verboden

ALGEMENE INFORMATIE BIJ DEZE UITGAVE

Deze nationale beoordelingsrichtlijn is op 14-03-2003 door de certificatie-instelling SKH conform het Reglement voor Procescertificatie bindend verklaard en zal per 2003-07-01 worden gehanteerd voor het uitgeven van een KOMO procescertificaat 'Instandhoudingstechnologie'.

Uitgever:

Stichting Keuringsbureau Hout SKH

Bezoekadres: Het Cambium
Nieuwe Kanaal 9c, 6709 PA Wageningen

Postadres:
Postbus 159, 6700 AD Wageningen

Telefoon : (0317) 45 34 25
Fax: (0317) 41 26 10
E-mail: mail@skh.org
Website: <http://www.skh.org>

© 2003 Wageningen, Certificatie-instelling SKH

Niets uit dit drukwerk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SKH, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUD

Blad

Woord vooraf	4
1. Inleiding	5
1.1 Onderwerp en toepassingsgebied	5
1.2 Voorwaarden	5
1.3 Uitvoeringsrichtlijnen	7
2. Procedure ter verkrijging van een procescertificaat.....	8
3. Terminologie.....	9
4. Eisen aan het proces	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Voorbereiding	10
4.2.1 Ethiek	11
4.3 Uitvoering	11
4.3.1 Algemeen	11
4.3.2 Ethiek	11
4.4 Oplevering	12
4.5 Deelcertificaat	13
5. Eisen aan het product	14
5.1 Algemeen	14
5.2 Prestaties	14
5.3 Duurzaamheid	15
5.3.1 Beoordeling van de veroudering	16
5.4 Ethiek	17
6. Eisen aan het bedrijf.....	18
6.1 Inschrijving handelsregister	18
6.2 Bedrijfsuitrusting	18
6.3 Opleiding en ervaring	18
6.4 Deelcertificaat	19
7. Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking.....	20
8. De kwaliteitsverklaring.....	22
9. Het merken	22
10. Externe kwaliteitsbewaking	22
11. De certificatie-overeenkomst	22
12. Lijst van vermelde documenten	23

Bijlagen: matrix, prestatietabel

WOORD VOORAF

Op het ogenblik telt ons land circa 52.800 rijksbeschermd monumenten, 1500 provinciale monumenten, ruim 33.000 gemeentelijke monumenten en tienduizenden panden gelegen binnen een beschermd stads- of dorpsgezicht, terwijl ook grote aantallen als 'beeldbepalend' geregistreerd staan. De instandhouding van deze historische bouwwerken verheugt zich al jaren in een toenemende belangstelling. Ook vaartuigen en roerende monumenten trekken aandacht. Mede dankzij het milieubeleid gaat de aandacht steeds meer uit naar de instandhouding en hergebruik in het algemeen.

Voor het onderhouden, restaureren en renoveren van monumenten dienen zich talloze aannemers-, timmer- en onderhoudsbedrijven aan. Eigenaren, architecten en ambtenaren willen dan het kaf van het koren scheiden. Voor een opdrachtgever is dat een probleem als hij moet kiezen aan welk bedrijf hij een restauratie toevertrouwt. Voor een ambtenaar is dat een probleem als hij plannen of werkzaamheden moet toetsen aan de regelgeving.

Om opdrachtgevers en ambtenaren hierbij een handvat te bieden, is de gedachte ontstaan een certificatiemerk te introduceren. De spelregels hiervoor zijn vastgelegd in deze beoordelingsrichtlijn.

Omdat een restauratie of renovatie altijd maatwerk betreft, betreft het een flexibele vorm van certificeren. De certificaathouder en zijn opdrachtgever (principaal of architect) kunnen namelijk per project en per product overeenkomen welk(e) document(en) als maatstaf dienen voor de restauratietechniek en -ethiek.

Verder kunnen de bedoelde partijen overeenkomen welke algemene duurzaamheidsprincipes zij van toepassing verklaren en welke eigentijdse prestaties tot welke grenswaarde dienen te worden verhoogd. Dit is vooral van belang voor verhoging van thermische isolatie, geluidwering, inbraakwerendheid en duurzaamheid.

De instandhouding van monumenten vraagt een werkwijze die universeel is voor diverse soorten van objecten en uiteenlopende materialen. Daarom is deze beoordelingsrichtlijn ontdaan van elke onnodige beperking tot een soort object of een bepaald materiaal.

Vervolgens kunnen onder de werkingssfeer van deze beoordelingsrichtlijn uitvoeringsrichtlijnen tot stand komen met meer object- of materiaalspecifieke voorschriften.

Verder voorziet deze beoordelingsrichtlijn in de mogelijkheid van een deelcertificaat voor bedrijven die zich specialiseren in een gedeelte van het proces. Deelcertificaten zijn mogelijk voor bijvoorbeeld de opname van de technische staat, voor het vervaardigen van vervangende onderdelen of voor het uitvoeren van bepaalde onderhoudswerkzaamheden.

Zoals dat bij certificeren hoort, staat in deze beoordelingsrichtlijn één ding centraal: toetsbare kwaliteit.

1. INLEIDING

De in deze beoordelingsrichtlijn opgenomen eisen worden door de certificatie-instellingen, die hiervoor erkend zijn door de Raad voor Accreditatie, gehanteerd bij de behandeling van een aanvraag voor en de instandhouding van een KOMO® procescertificaat 'Instandhoudingstechnologie'.

De af te geven kwaliteitsverklaringen worden aangeduid als KOMO® procescertificaat.

Naast de eisen die in deze beoordelingsrichtlijn zijn vastgelegd, stellen de certificatie-instellingen aanvullende eisen, in de zin van algemene procedure-eisen van certificatie, zoals vastgelegd in het certificatiereglement van de betreffende instelling.

Voor 'certificaathouder' dient in dit document eveneens 'aanvrager' te worden gelezen en omgekeerd.

1.1 Onderwerp en toepassingsgebied

Het KOMO® procescertificaat heeft betrekking op het proces gericht op fysieke instandhouding van monumenten en van historische, beeldbepalende en beeldondersteunende objecten en hun onderdelen. Dergelijke objecten kunnen als zodanig zijn aangemerkt in bijvoorbeeld een beeldkwaliteitplan of bestemmingsplan of kunnen zich bevinden in bijvoorbeeld een beschermd stads- of dorpsgezicht.

Deze beoordelingsrichtlijn geldt voor de voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden aan het object in situ en in de werkplaats van de certificaathouder. Hieronder is eveneens begrepen het vervaardigen van vervangende of completerende onderdelen waarop eigentijdse voorschriften niet zijn toegesneden, bijvoorbeeld vanwege de vormgeving, het niet industriële karakter van het productieproces of vanwege beperkingen die zijn vastgelegd in de bestaande fysieke samenhang. Het KOMO® procescertificaat kan als deelcertificaat¹ betrekking hebben op

- een gedeelte van het proces, zoals het opnemen van een bestaande situatie, het vervaardigen van bepaalde vervangende of completerende onderdelen (vernieuwen, imiteren, kopiëren) of het uitvoeren van bepaalde onderhoudswerkzaamheden
- het renoveren van een niet-beschermd object²

Het KOMO® procescertificaat kan als toepassingsgebied 'restauratie' hebben als de processpecificatie betrekking heeft op repareren.

Het KOMO® procescertificaat heeft als toepassingsgebied 'renovatie' als de processpecificatie betrekking heeft op ingrijpendere werkzaamheden, zoals vernieuwen of imiteren.

1.2 Voorwaarden

Met KOMO®-certificatiemerk uitgevoerde werkzaamheden, zoals bedoeld in deze beoordelingsrichtlijn, gebeuren op basis van de volgende door de certificaathouder en zijn opdrachtgever schriftelijk overeen te komen of goed te keuren zaken. Dit impliceert dat het KOMO®-certificatiemerk zonder de wederzijdse goedkeuringen niet verbonden kan zijn aan de bedoelde werkzaamheden.

De goedkeurmomenten zijn elders in deze beoordelingsrichtlijn indicatief gemarkeerd met twee sterren: **.

¹ De mogelijkheden en voorwaarden van een deelcertificaat staan beschreven in paragraaf 4.5, paragraaf 6.4 en hangen samen met de cursieve kanttekening aan het einde van paragraaf 4.3.2.

² Deze mogelijkheid is in paragraaf 6.4 geschapen om een instapmogelijkheid te bieden aan bedrijven die voldoen aan de eisen voor het renoveren van een niet-beschermd object.

** = goedkeurmoment

De overeenstemming of goedkeuring van de volgende zaken komt, tenzij anders overeengekomen, tot stand via het verzoek om prijsaanbieding (het bestek), de prijsaanbieding, de opdrachtbevestiging en de overeenkomst:

- a. de opname van de bestaande situatie;
- b. de noodzaak om bepaalde onderwerpen te laten documenteren en/of onderzoeken door een onafhankelijke ter zake kundige;
- c. afbeeldingen en/of specificaties van materiaal, constructie, techniek, detaillering, vormgeving en kleurstelling;
- d. de classificatie van de werkzaamheden, eventueel per onderdeel, in een categorie 'conserveren', 'repareren', 'kopiëren', 'imiteren' of 'vernieuwen';
- e. het verlenen van het recht op toegang tot de werkplek in situ (bouwplaats) aan de certificatie-instelling.

De overeenstemming of goedkeuring van de volgende zaken komt, tenzij anders overeengekomen, in het stadium van prijsaanbieding en opdrachtbevestiging tot stand via het invullen en accorderen van model-tabellen zoals opgenomen in deze beoordelingsrichtlijn en de hierbij behorende uitvoeringsrichtlijnen:

- f. de overeengekomen eigenschappen of prestaties, voorzover er sprake is van een verhoging van prestaties zoals bedoeld in het Bouwbesluit en in deze beoordelingsrichtlijn en de hierbij behorende uitvoeringsrichtlijnen;
- g. de van toepassing zijnde algemene duurzaamheids- en functionaliteitsprincipes, zoals bedoeld in deze beoordelingsrichtlijn en de hierbij behorende relevante uitvoeringsrichtlijnen.

Indien de werkzaamheden gepaard gaan met (tussentijdse) besprekingen (bouwvergaderingen) tussen opdrachtgever en certificaathouder, geeft het verslag, tenzij anders overeengekomen, invulling aan de volgende overeen te komen of goed te keuren zaken:

- h. de beslisprocedure om aanwezige zaken (vrijkomende delen) prijs te geven;
- i. de wijze van rapporteren door de certificaathouder;
Tenzij anders overeengekomen, gebeurt dit bovendien door gedetailleerd gespecificeerde facturen of facturen die duidelijk gerelateerd zijn aan een gedetailleerd gespecificeerde prijsaanbieding, inclusief eventueel meer- en minderwerk.
- j. de wijze van (tussentijds) evalueren;
- k. de wijze van eindcontrole en oplevering.

Voorzover de bovenvermelde documenten nog niet voorzien in de volgende overeen te komen of goed te keuren zaken, dient dit afzonderlijk te gebeuren:

- l. de noodzaak op bepaalde punten een keuze te maken: of een prestatie verhogen tot het Bouwbesluit-niveau van de nieuwbouw of vrijstelling/ontheffing vragen van een voorschrift voor de nieuwbouw;
- m. eventuele rapporten van berekeningen of beproevingen;
- n. het deponeren en/of beheren van documenten.

Bij het tot stand komen van de bedoelde overeenstemming of goedkeuring is de opdrachtgever verantwoordelijk voor het juist, volledig en eenduidig verstrekken van de benodigde gegevens van de vergunningplicht, de vergunningaanvraag en de vergunning- en/of subsidievoorwaarden. De certificaathouder is als ter zake kundige professional verantwoordelijk voor het attenderen van de opdrachtgever op zaken die voor de opdrachtgever relevant zijn, maar waar hij als doorgaans minder gespecialiseerde en wellicht minder professionele partij mogelijk niet bij stil staat.

1.3 Uitvoeringsrichtlijnen

De bepalingen in deze beoordelingsrichtlijn kunnen voor bepaalde onderwerpen aanvulling en nadere concretisering krijgen in een of meer uitvoeringsrichtlijn(en).

In principe bestaat de inhoud van een uitvoeringsrichtlijn onder andere uit:

- afbeeldingen, tekeningen en detailleringen;
- voorschriften voor materialen (kwaliteit), werkzaamheden (instructies), omstandigheden en resultaten (in aanvulling op de hoofdstukken 4 en 5);
- algemene duurzaamheids- en functionaliteitsprincipes (met een model-formulier);
- nadere eisen aan het bedrijf (in aanvulling op hoofdstuk 6);
- voorschriften voor de kwaliteitsbewaking (in aanvulling op hoofdstuk 7);
- verwerkingsvoorschriften voor transport, opslag, montage, beheer en onderhoud.

Het vaststellen en wijzigen van een uitvoeringsrichtlijn gebeurt door een commissie van belanghebbenden onder verantwoordelijkheid van het College van Deskundigen van de certificerende instelling.

2. PROCEDURE TER VERKRIJGING VAN EEN PROCESCERTIFICAAT

2.1 Start

De aanvrager van het procescertificaat geeft aan of de beoogde processpecificatie past binnen het toepassingsgebied van een of meer uitvoeringsrichtlijn(en), behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

Voorzover een uitvoeringsrichtlijn nog niet beschikbaar is of voorzover deze de beoogde processpecificatie nog niet uitputtend regelt, geeft hij aan of de beoogde processpecificatie past binnen andere, algemeen te raadplegen documenten.

Voorzover een algemeen te raadplegen document nog niet beschikbaar is of voorzover deze de beoogde processpecificatie nog niet uitputtend regelt, kan de aanvrager zijn bijdrage leveren aan het vaststellen of wijzigen van een uitvoeringsrichtlijn of ander, algemeen te raadplegen document. Bijzondere, bedrijfseigen of beschermde specificaties kunnen op hoofdlijnen worden vastgelegd in het KOMO® procescertificaat en dienen in detail te zijn vastgelegd in het systeem voor interne kwaliteitsbewaking.

De aanvrager verstrekt de nodige gegevens ten behoeve van het opstellen van de proces-specificatie.

Hij geeft aan welke uitspraken in het procescertificaat moeten worden opgenomen en verstrekt de onderbouwing van die uitspraken.

2.2 Toelatingsonderzoek

De certificatie-instelling controleert of het bedrijf, het proces, het product en de in het KOMO® procescertificaat op te nemen uitspraken in overeenstemming zijn met deze beoordelingsrichtlijn en de relevante uitvoeringsrichtlijn(en) behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

De certificatie-instelling stelt van het toelatingsonderzoek een rapportage op die als basis dient voor het verlenen van het KOMO® procescertificaat.

2.3 Beoordeling van het kwaliteitssysteem van de aanvrager

De certificatie-instelling onderzoekt of het kwaliteitssysteem van de aanvrager in overeenstemming is met deze beoordelingsrichtlijn en de relevante uitvoeringsrichtlijn(en) behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

2.4 Afgifte van het procescertificaat

Het procescertificaat wordt in overeenstemming met het certificatie-reglement van de certificatie-instelling afgegeven wanneer het toelatingsonderzoek (2.2) en de beoordeling van het kwaliteitssysteem van de aanvrager (2.3) met goed resultaat zijn afgerond.

2.5 Externe kwaliteitsbewaking

Na afgifte van het procescertificaat oefent de certificatie-instelling controle uit zoals beschreven in hoofdstuk 10.

3. TERMINOLOGIE

conserveren	de aangetroffen staat handhaven en desintegratieprocessen onderbreken.
duurzaamheid	het behoud van eigenschappen onder de dynamische omstandigheden van de beoogde toepassing.
imiteren	het vervaardigen van een oude vorm met gebruikmaking van nieuwe techniek(en).
instandhouding	het proces van voorbereiding en uitvoering gericht op het fysiek handhaven en laten functioneren van objecten en hun onderdelen door middel van conserveren, repareren, kopiëren, imiteren, vernieuwen en onderhouden.
kopiëren	het vervaardigen van een oude vorm met gebruikmaking van gelijk(soortig)e materialen en oude techniek(en).
onderhouden	conserveren en/of repareren met in principe een regelmatige interval van maximaal tien jaar, om te voorzien in een periodiek voorzienbare behoefte en om ingrijpender werkzaamheden te voorkomen.
opdrachtgever	de opdrachtgever van de certificaathouder, in het geval van een aannemer is dit doorgaans de principaal in het bouwproces, eventueel vertegenwoordigd door zijn architect of adviseur.
prestatie	de mate waarin een eigenschap (bijvoorbeeld sterkte of waterdichtheid) voldoet aan de eis, uitgedrukt in een grenswaarde en gemeten, berekend of beproefd volgens de bij de eis behorende bepalingsmethode.
reconstrueren	het in een vroegere verschijningsvorm terugbrengen.
renoveren	het verhogen van prestaties door het geheel of gedeeltelijk toevoegen, vernieuwen of veranderen, eventueel met nieuwe technieken.
repareren	herstellen, zo veel mogelijk plaatselijk, met zo weinig mogelijk middelen, met zo veel mogelijk hergebruik en zo weinig mogelijk vervanging, verandering of toevoeging (ook in het kader van het onderhoud).
restaureren	zowel het conserveren en repareren met gebruikmaking van dezelfde materialen en oude technieken zonder verhoging van prestaties, als het vervangen van onderdelen.
vernieuwen	het vervaardigen van een nieuwe vorm met gebruikmaking van nieuwe techniek(en).
vervangen	het door nieuw gelijk(soortig) materiaal vervangen van een totaal aangetast onderdeel dat niet meer te conserveren, te repareren of opnieuw te gebruiken is.

4. EISEN AAN HET PROCES

4.1 Algemeen

Indien het object als beschermd monument is geregistreerd door rijk, provincie of gemeente, dan mogen de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Monumentenwet of de provinciale of gemeentelijke monumentenverordening.

De certificaathouder dient zich er bij de opdrachtgever van te vergewissen of de werkzaamheden een beschermd monument betreffen en of er vergunnings- en subsidievoorwaarden van toepassing zijn.

Indien een opdrachtgever geen doorslaggevend gewicht toekent aan spelregels en principes in het kader van deze beoordelingsrichtlijn, dan dient de certificaathouder zijn opdrachtgever hierop aantoonbaar te attenderen.

Het dossier dient per fase eenduidig overdraagbaar te zijn.

4.2 Voorbereiding

De restauratie- of renovatiewerkzaamheden worden gebaseerd op een technische en (bouw)historische opname** van de bestaande situatie en een analyse van verleende vergunningen, de hieraan verbonden voorwaarden en de hieraan ten grondslag liggende documenten, zoals een bouwhistorisch rapport, bestek en tekeningen.

Voorzover relevant, dienen in beginsel de volgende zaken bekend te zijn voor aanvang van de uitvoerende werkzaamheden:

- a. de technische staat;
- b. de oorzaak van tekortkomingen;
- c. de te verwachten ontwikkeling zonder ingrijpen (autonome ontwikkeling);
- d. historische waardestelling (materie, vorm en functie), dus inclusief de bouwsporen en de authenticiteit in het algemeen;
- e. de bestaande vormgeving, techniek van vervaardiging, detaillering, constructie en materiaalkeuze (historische stijl);
- f. verschillen met de beoogde vormgeving, techniek van vervaardiging, detaillering, constructie en materiaalkeuze**;
- g. de beschikbaarheid van eventuele alternatieve oplossingen;
- h. de mogelijke gevolgen van voorgenomen ingrepen op de bestaande situatie (waardestelling, prestaties, functioneren en onderhoudsbehoefte);
- i. idem van eventuele alternatieve oplossingen.

De certificaathouder gaat na welke aspecten nadere studie vragen in het belang van de te verrichten werkzaamheden of in het belang van de wetenschap in het algemeen. In overleg met de opdrachtgever stelt hij vast of documentatie en/of onderzoek nodig is door een onafhankelijke ter zake kundige**.

De certificaathouder stelt vast of de in zijn bedrijf beschikbare kennis en technieken toereikend zijn, en zo niet, op welke wijze hierin wordt voorzien.

De certificaathouder stelt vast of de doelstellingen (het 'motto') van de werkzaamheden en de verwachtingen van de opdrachtgever niets aan duidelijkheid te wensen over laten (eenduidigheid, prioriteiten en besliscriteria).

De voorbereiding dient er op te zijn gericht dat de werkzaamheden voldoen aan paragraaf 4.3 'Uitvoering' en de producten aan hoofdstuk 5 'Eisen aan het product'.

Voor aanvang van de uitvoerende werkzaamheden legt de certificaathouder maatstaven vast, afhankelijk van:

- a. de hierboven gevraagde gegevens (a. tot en met i.)
- b. de hierbij vastgestelde doelstellingen en

** = goedkeurmoment

- c. de classificatie in een categorie** ('conserveren', 'repareren', 'kopiëren', 'imiteren' of 'vernieuwen').

De certificaathouder streeft naar eenduidig toetsbare maatstaven, die zo goed mogelijk op het project en het product toegespitst zijn.

De certificaathouder controleert of de standaard werkomschrijvingen (instructies), eventuele standaard inkoopspecificaties en de registratie-formulieren nadere toespitsing op dit werk behoeven.

De certificaathouder dient de opdracht schriftelijk te bevestigen. Via de prijsaanbieding, de opdrachtbevestigingen de overeenkomst bedingt de certificaathouder bij de opdrachtgever schriftelijk het recht op toegang tot de werkplek in situ (bouwplaats) voor de certificerende instelling**.

4.2.1 Ethiek

Voorzover de opname en analyse niet zijn verricht onder verantwoordelijkheid van de certificaathouder, dient de certificaathouder deze te onderwerpen aan een ingangscntrole overeenkomstig paragraaf 4.2 en hoofdstuk 7 'Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking'.

De certificaathouder stelt vast of de werkzaamheden naar zijn oordeel in aanmerking komen voor het KOMO® certificatiemerk en onthoudt zich van gebruik van het certificatiemerk als dit de geloofwaardigheid van het certificatiemerk kan aantasten.

4.3 Uitvoering

4.3.1 Algemeen

Voorzover een relevante uitvoeringsrichtlijn, behorende bij deze beoordelingsrichtlijn een onderwerp uitputtend regelt, dienen de werkzaamheden, omstandigheden en resultaten hieraan te voldoen.

De werkzaamheden dienen voortdurend te worden afgestemd op de bevindingen tijdens de voortgang, rekening houdend met onvoorziene zaken.

De werkzaamheden dienen, behoudens onverwachte bevindingen tijdens de voortgang, te corresponderen met de hierboven bedoelde voorbereiding.

Voor de duur van het werk en tijdens transport en opslag dient een doeltreffende bescherming gewaarborgd te zijn tegen risico's van klimaat, beschadigingen, onoordeelkundige ingrepen van derden of ontvreemding van losgenomen onderdelen.

4.3.2 Ethiek

De werkzaamheden dienen aantoonbaar rekening te houden met:

1. de wenselijkheid om de werkzaamheden in de toekomst ongedaan te kunnen maken (omkeerbaarheid, reversibiliteit).
2. de waarden van :
 - authenticiteit
 - historische wijzigingen (bouwsporen)
 - ouderdom
 - historische waarde
 - esthetica
3. de volgende hiërarchie uit het Charter van Venetië (1964):

- conserveren
- repareren
- restaureren
- reconstrueren

Hantering van de bovenvermelde punten 1,2 en 3 gebeurt zoals toegelicht in de publicatie 'Het restaureren van gebouwen: algemene uitgangspunten' RV 1991/24-38.

Voor de keuze van een eenduidig toetsbare maatstaf geldt vervolgens de volgende hiërarchie:

1. Documentatie van de bestaande situatie.
 2. Historische bronnen over het betreffende object.
 3. Specifieke gegevens over de betreffende plaats (regio).
 4. Idem over de betreffende tijd (periode).
 5. Algemene gegevens over de betreffende plaats (regio).
 6. Idem over de betreffende tijd (periode).
 7. Algemene gegevens over het benodigde vakmanschap (bijvoorbeeld een historisch lesboek).
- In geval van twijfel gaat een beschrijving voor een afbeelding.

Een beslissing om aanwezige zaken prijs te geven gebeurt overeenkomstig de met de opdrachtgever overeengekomen procedure**. Voorkomen wordt dat delen van historische waarde als afval worden behandeld. Verwijderde of vervangen delen worden bewaard als vergelijkingsmateriaal voor vervangende delen. De opdrachtgever** moet in de gelegenheid worden gesteld verwijderde of vervangen delen ter beschikking te krijgen.

Verantwoording van bevindingen, werkzaamheden en gemaakte keuzes gebeurt voortdurend met een nauwkeurige, analytische en kritische documentatie overeenkomstig hoofdstuk 7 'Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking'. De documentatie is er mede op gericht het dateren van vervangende of completerende delen overbodig te maken. Rapportage en evaluatie gebeuren op de met de opdrachtgever overeengekomen wijze**.

De voorschriften van ethiek, zoals vastgelegd in deze beoordelingsrichtlijn, met name in dit paragraaf 4.3.2 en overigens in de paragrafen 4.2.1 en 5.4, gelden zowel voor het object als geheel als voor een onderdeel.

Kanttekening: Werkzaamheden die zich voor het object als geheel laten classificeren in de categorie 'repareren', kunnen in de fysieke samenhang tot gevolg hebben dat voor een bepaald onderdeel geen sprake meer kan zijn van 'repareren', maar wel bijvoorbeeld van 'kopiëren', 'imiteren' of 'vernieuwen'. De tijdens de voorbereiding gemaakte keuzes, al dan niet onder verantwoordelijkheid van de certificaathouder, kunnen na zorgvuldige hantering van de voorschriften van ethiek er toe leiden dat de werkzaamheden zich geheel of gedeeltelijk laten classificeren in de categorie 'imiteren' of 'vernieuwen'. Na afronding van deze zorgvuldige besluitvorming kan het gebeuren dat de voorschriften van ethiek geen keuzemogelijkheden meer met zich mee brengen tijdens de uitvoerende werkzaamheden aan die betreffende vervangende of completerende onderdelen.

Het enkele feit dat een historisch, beeldbepalend of beeldondersteunend object niet geregistreerd is als beschermd monument, is nog geen reden de voorschriften van ethiek bij voorbaat buiten toepassing te verklaren.

4.4 Oplevering

** = goedkeurmoment

De eindcontrole gebeurt op de met de opdrachtgever overeengekomen wijze**.

Bij de oplevering draagt de certificaathouder voorschriften voor beheer en onderhoud over aan de opdrachtgever.

4.5 Deelcertificaat

Indien de processpecificatie zich beperkt tot werkzaamheden waarvoor de voorschriften van ethiek in de fase van uitvoering geen keuzemogelijkheden met zich mee brengen, hoeft dit geen belemmering te zijn voor het verkrijgen van het KOMO® procescertificaat indien dit duidelijk tot uitdrukking komt in een beperkt toepassingsgebied van het KOMO® procescertificaat (bijvoorbeeld het opnemen van een bestaande situatie, het vervaardigen van bepaalde vervangende onderdelen in de categorie 'imiteren' of 'vernieuwen' of het uitvoeren van bepaalde onderhoudswerkzaamheden).

De kwaliteitsverklaring dient dan duidelijk te maken wat in de bestaande situatie vervangen, gewijzigd of toegevoegd wordt en welke consequenties de processpecificatie heeft voor de bestaande vormgeving, detaillering, constructies en materiaalkeuze en voor de omkeerbaarheid van de werkzaamheden (reversibiliteit, zie paragraaf 4.3.2).

Paragraaf 4.2.1 kan niet buiten toepassing worden verklaard.

5 EISEN AAN HET PRODUCT

5.1 Algemeen

Voorzover een relevante uitvoeringsrichtlijn, behorende bij deze beoordelingsrichtlijn een onderwerp uitputtend regelt, dienen de materialen en resultaten hieraan te voldoen. Bij het gebruik van (eigentijdse) grondstoffen, halfproducten, technieken, processen en systeem-onderdelen houdt de certificaathouder rekening met de strekking van een geldig(e) normblad, praktijkrichtlijn of Nationale beoordelingsrichtlijn uiteraard slechts voorzover dit bij restauratie en renovatie mogelijk en verantwoord is en slechts voorzover de beoogde toepassing vergelijkbaar is met de in dat document beoogde toepassing.

Dit geldt ook voor (verwerkings)voorschriften die behoren bij grondstoffen en halfproducten.

Prestaties, vormgeving, detailleringen, technieken, kleurstelling en duurzaamheid mogen niet in strijd zijn met eventuele voorwaarden in een verleende vergunning, of met eventuele voorwaarden die burgemeester en wethouders hebben gesteld op basis van 'redelijke eisen van welstand' zoals bedoeld in de Woningwet.

Prestaties, vormgeving, detailleringen, technieken, kleurstelling en duurzaamheid mogen niet in strijd zijn met eventueel van toepassing zijnde subsidievoorwaarden.

De certificaathouder streeft naar eenduidige aantoonbaarheid en toetsbaarheid. In geval van twijfel over een belangrijk aspect zal onderzoek door een onafhankelijke ter zake kundige veelal noodzakelijk zijn om de beoogde eigenschap aan te tonen.

De noodzaak van onderzoek door een onafhankelijke ter zake kundige** wordt beoordeeld door de certificerende instelling op basis van deskundig inzicht, rekening houdende met de ervaring die de certificaathouder heeft met de beoogde oplossing.

5.2 Prestaties

Eventuele verhoging van prestaties dient niet gerealiseerd te worden door wijziging van het bestaande, maar door toevoeging aan het bestaande, tenzij dit onmogelijk of onredelijk is.

Voor die delen van een bouwwerk die onderwerp zijn van een vernieuwing of verandering, zoals bedoeld in de Woningwet, gelden onverkort de eisen die het Bouwbesluit stelt aan nieuw te bouwen bouwwerken. Dit geldt ook indien de vernieuwing of verandering vergunningvrij is.

Als de bestaande bouwkundige samenhang zodanige beperkingen met zich mee brengt dat het onmogelijk of onredelijk is om de nieuwbouweisen te handhaven, bieden de Woningwet en het Bouwbesluit een geclausuleerde mogelijkheid van vrijstelling (Bouwbesluit 1991) of ontheffing (Bouwbesluit 2001). De bevoegheid tot het verlenen van vrijstelling of ontheffing is voorbehouden aan burgemeester en wethouders, die hiervan geen gebruik behoeven te maken, hoewel zij vanzelfsprekend niet naar willekeur kunnen weigeren.

Als de vernieuwing of verandering een monument betreft, zoals bedoeld in de Monumentenwet of in een provinciale of gemeentelijke monumentenverordening, moeten burgemeester en wethouders volgens het (oude) Bouwbesluit 1991 (art. 412) vrijstelling verlenen tot het niveau van de monumentenvergunning. Voor het geval dat de voorschriften in een monumentenvergunning afwijken van de betreffende voorschriften in het (nieuwe) Bouwbesluit, dan bepaalt het Bouwbesluit 2001 in art. 1.12 dat op dat onderdeel *uitsluitend* de voorschriften van de monumentenvergunning van toepassing zijn. Dit artikel maakt een vrijstelling of ontheffing door burgemeester en wethouders overbodig als er een monumentenvergunning is.

** = goedkeurmoment

In het geval dat er nog onduidelijkheden of tegenstrijdigheden resterend, wordt de monumentenvergunning geacht te prevaleren boven de bouwvergunning, naar analogie van Bouwbesluit art. 412 (1991) of art. 1.12 (2001) en bovendien op grond van het algemene juridische principe dat een bijzondere regeling (i.c. de Monumentenwet of -verordening) prevaleert boven een algemene regeling (i.c. de Woningwet en het Bouwbesluit).

Elke vergunning wordt gelezen in samenhang met de ingediende aanvraag voor de betreffende vergunning.

Omdat 'goede' en 'foute' oplossingen niet rechtstreeks uit het Bouwbesluit zijn af te leiden, zeker niet op het niveau van producten of materialen, maar alleen gekozen kunnen worden in een integrale samenhang met andere keuzes in een bouwplan, kan de certificaathouder niet zonder meer een zelfstandige verantwoordelijkheid dragen voor het al of niet voldoen van zijn product aan het Bouwbesluit.

Daarom moet de opdrachtgever de certificaathouder ten behoeve van de prijsaanbieding en de uitvoering van de opdracht voorzien van concrete, specifiek geformuleerde eisen afkomstig uit de aanvraag om vergunning(en) en de eventuele voorwaarden in de vergunning(en).

De certificaathouder dient zich, bij de opdrachtgever en op basis van deskundig inzicht, er van te vergewissen:

- of de werkzaamheden vergunningplichtig zijn ingevolge de Woningwet, de Monumentenwet of een provinciale of gemeentelijke monumentenverordening;
- welke vrijstellingen of ontheffingen van het Bouwbesluit voortvloeien uit de bouwvergunning en het niveau van de monumentenvergunning;
- of het eventueel ontbreken van de benodigde vrijstellingen of ontheffingen zijn oorzaak vindt in het feit dat de werkzaamheden vergunningvrij zijn;
- op welke punten (alsnog) een keuze noodzakelijk is: of een prestatie verhogen tot het niveau van de nieuwbouw of vrijstelling/ontheffing vragen van een voorschrift voor de nieuwbouw**;
- of burgemeester en wethouders voorwaarden hebben gesteld op basis van 'redelijke eisen van welstand' zoals bedoeld in de Woningwet;
- welke bepalingen voortvloeien uit eventueel van toepassing zijnde subsidie-voorwaarden.

Op basis van het bovenvermelde komen de certificaathouder en zijn opdrachtgever - eventueel per project en per onderdeel - overeen welke eigenschappen of prestaties, zoals bedoeld in het Bouwbesluit, tot welk niveau verhoogd dienen te worden**. Zie het model-formulier in de bijlage. Bepalingsmethoden dienen daarbij te worden ontleend aan het Bouwbesluit en de hieraan gerelateerde normbladen.

Voorzover deze documenten het onderwerp niet uitputtend regelen, mag gebruik worden gemaakt van een alternatieve bepalingmethode die is toegesneden op zowel de prestatie als de beoogde oplossing.

De certificaathouder en zijn opdrachtgever besteden hierbij aandacht aan de noodzaak om bepaalde prestaties te laten onderzoeken door een onafhankelijke ter zake kundige**.

5.3 Duurzaamheid

De verwachte duurzaamheid van de nieuwe situatie dient op basis van deskundig inzicht ten minste gelijk te zijn aan die van de oude situatie. In geval van twijfel dient de certificaathouder de gelijke duurzaamheid aannemelijk te maken met literatuurgegevens of aan te tonen met onderzoeksresultaten.

De certificaathouder en zijn opdrachtgever kunnen per project en per onderdeel overeenkomen welke algemene duurzaamheids- en functionaliteitsprincipes zij van toepassing verklaren**. Deze

** = goedkeurmoment

algemene duurzaamheids- en functionaliteitsprincipes worden ontleend aan de relevante uitvoeringsrichtlijn(en) behorende bij deze beoordelingsrichtlijn, rekening houdend met de onder 5.1 vermelde voorwaarden.

Tenzij anders overeengekomen, gelden de 'voorkeursinstellingen' zoals aangegeven in het model-formulier (de tabel) van de relevante uitvoeringsrichtlijn.

Bij de toepassing van de bedoelde principes gelden de volgende randvoorwaarden:

- afwijken van de 'voorkeursinstellingen' is niet toegestaan bij 'repareren' en 'kopiëren', tenzij het renovatie betreft of een verhoging van prestaties;
- de bedoelde principes mogen niet ten koste gaan van esthetische of bouwhistorische waarden;
- de keuze voor een categorie (conserveren, repareren, kopiëren, imiteren of vernieuwen)** gebeurt na de opname. Overheveling naar een andere categorie tijdens uitvoering van de werkzaamheden is in principe niet toegestaan, tenzij overeenstemming bestaat over goede argumenten hiervoor.

Voorzover algemene duurzaamheidsprincipes zijn overeengekomen, hebben deze tot doel: het behoud van eigenschappen in de beoogde toepassing (bijvoorbeeld in een klimaatscheidende opstelling op de beoogde toepassingshoogte boven maaiveld) na veroudering onder redelijkerwijs te voorziene omstandigheden van klimaat, gebruik en normaal onderhoud, door

- zonbelasting
- neerslag
- vorst
- inwendige thermo-hygrische spanningen
- condensatie
- windbelasting
- mechanische vermoeiing

De samenstellende materialen moeten op zich zelf en in hun samenhang duurzaam bestand zijn tegen deze veroudering.

5.3.1 Beoordeling van de veroudering

De beoordeling van de veroudering gebeurt na snelverwering met een cyclische, ongunstige opeenvolging van klimaatextremen in een laboratorium.

Afhankelijk van de materiaalkeuze (bijvoorbeeld een vochtgevoelig materiaal zoals hout), de verdere specificaties, de beoogde toepassing en de te onderzoeken aspecten wordt een beproevingsmethode ontleend aan een document dat is toegesneden op het te onderzoeken aspect en op de beoogde oplossing, bijvoorbeeld voor hout:

- de beoordelingsgrondslag (BGS) 'Houtsoorten voor toepassing in geveltimmerwerk: toelatingseisen en bepalingmethoden' (SKH publicatie 97-04) of, bij een beperkte vraagstelling, aan
- de beoordelingsgrondslag (BGS) voor de toepassing van verf op hout (SKH publicatie 99-02)
- de beoordelingsgrondslag (BGS) voor transparante filmvormende coatings op hout (SKH-publicatie 00-01)

Tijdens en na de bedoelde veroudering mag geen desintegratie optreden. In het oppervlak mogen geen verkleuring, onthechting of barstvorming ontstaan. Bij klimaatscheidende onderdelen mag er geen mogelijkheid ontstaan voor vochtdoorslag en tocht. Verder mag geen in- of uitwendige naad, rand, kraag of andere ongelijkheid ontstaan waar water (capillair) kan worden vastgehouden tegen een vochtgevoelig materiaal of onderdeel. Een ongelijkheid mag dan ten hoogste 0,2 mm bedragen.

5.4 Ethiek

Maatstaven voor materiaal, constructie, techniek, detaillering, vormgeving en kleurstelling dienen tussen certificaathouder en opdrachtgever schriftelijk te worden overeengekomen**, rekening houdend met de onder 5.1 vermelde voorwaarden. Voor de keuze van een maatstaf geldt de hiërarchie van paragraaf 4.3.2.

In beginsel dient een maximum aan bestaand materiaal gehandhaafd te zijn voorzover dit in de fysieke samenhang mogelijk en redelijk is.

Vormgeving, detaillering, constructie en materiaalkeuze van *vervangende* onderdelen dienen zo veel mogelijk overeen te komen met de bestaande, historisch juiste situatie. Indien dit voor de materiaalkeuze onmogelijk is, vanwege gebrek aan beschikbaarheid (bijvoorbeeld grenen kernhout in grote houtmaten), dient de alternatieve keuze in alle opzichten zo veel mogelijk gelijkwaardig te zijn.

Hiertoe dient de bestaande situatie te worden gedocumenteerd en dienen vrijkomende delen** ter vergelijking te worden bewaard.

Vorzover mogelijk, mag de inpassing van toevoegingen geen nadelige gevolgen hebben voor de historische vormgeving of detaillering.

6. EISEN AAN HET BEDRIJF

6.1 Inschrijving handelsregister

De onderneming dient te zijn ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Als bewijs daarvan moet een recent uittreksel van het Handelsregister van de betreffende Kamer van Koophandel worden overgelegd aan de certificatie-instelling.

6.2 Bedrijfsuitrusting

De bedrijfs- en opslagruimten en de bedrijfsinrichting en -uitrusting dienen aan de aard en omvang van de werkzaamheden te zijn aangepast en dienen te waarborgen dat de kwaliteit van materialen, werkzaamheden, omstandigheden en resultaten beheersbaar is. Dit geldt eveneens voor werkzaamheden aan het object in situ, (de)montage, transport en opslag.

Bijvoorbeeld:

Voor materialen die gevoelig zijn voor de relatieve luchtvochtigheid en/of de temperatuur zal klimaatbeheersing in de betreffende ruimten veelal noodzakelijk zijn.

6.3 Opleiding en ervaring

De certificaathouder dient vertrouwd te zijn met de kennis- en arbeidsintensieve restauratiewerkzaamheden aan monumenten en relevante onderdelen. Dit kan blijken uit het feit dat het bedrijf gedurende twee jaar voorafgaande aan de aanvraag voor diverse opdrachtgevers restauratiewerkzaamheden heeft gerealiseerd aan beschermde monumenten.

De referentielijst dient van de bedoelde projecten een overzicht te geven van de betrokken medewerkers (uit het eigen personeel). In het bedrijf dient een specifiek meerjarig scholingsplan te functioneren, op basis van de aanwezige behoefte en rekening houdend met eventueel geconstateerde tekortkomingen.

De bedrijfsvoering dient te gebeuren onder verantwoordelijkheid van een persoon met een aantoonbare vakbekwaamheid. Dit kan blijken uit het feit dat de ondernemer en de bedrijfsleider gedurende vijf jaar voorafgaande aan de aanvraag onafgebroken in de restauratiebranche werkzaam zijn of gedurende twee jaar als zelfstandige of leidinggevende.

Kennis, inzicht en vaardigheden van leidinggevend en medewerkers die betrokken zijn bij de bedoelde werkzaamheden en controles dienen te zijn afgestemd op de inhoud van deze beoordelingsrichtlijn, de hierbij behorende uitvoeringsrichtlijnen en de in het procescertificaat op te nemen processpecificatie. De eisen aan opleiding en/of ervaring gelden slechts voor zover deze relevant zijn voor de functie van de betrokkene.

Binnen het bedrijf dient een toereikende kennis aanwezig te zijn van de volgende aspecten:

- voorbereiding:
 - a. bouw- en monumentenregelgeving op het niveau van rijk, provincie en gemeente;
 - b. de technische en bouwhistorische opname van een bestaande situatie;
 - c. ernst en oorzaken van tekortkomingen in de technische staat van een bestaande situatie (dus inclusief de te verwachten ontwikkeling zonder ingrijpen);
 - d. onderhoudsinspecties;
 - e. historische vormgeving (bouwstijlen), detailleringen, constructies (verbindingen) en materialen;
 - f. materialen (herkomst, samenstelling, variëteiten, eigenschappen, duurzaamheid, gedrag onder extreme omstandigheden, uiterlijk, behandeling, bewerkbaarheid, normen, controle);
 - g. ouderdom, authenticiteit en bouwsporen;

- h. waardestelling (materie, vorm en functie);
- i. restauratie-ethiek, visies en doelstellingen;
- j. de mogelijke gevolgen van (voorgenomen) ingrepen op de bestaande situatie (waardestelling, prestaties, functioneren en onderhoudsbehoefte);
- k. idem van eventuele alternatieve oplossingen;
- l. verhoging van eigentijdse prestaties (bijvoorbeeld thermische isolatie en geluidwering);

- uitvoering:

- m. historische vervaardigingstechnieken;
- n. traditionele en moderne technieken van conserveren, repareren, kopiëren, imiteren en vernieuwen;
- o. maatvoering;
- p. demontage;

- evaluatie en oplevering

- q. documenteren van bevindingen, werkzaamheden en gemaakte keuzes;
- r. onderhoudsplannen, aandachtspunten voor het beheer.

Voor bovenvermelde aspecten dienen in het bedrijf toereikende technieken beschikbaar te zijn.

6.4 Deelcertificaat

Voorzover een bedrijf niet voldoet aan de vermelde eisen voor de restauratie van een beschermd monument, maar wel indien deze eisen worden gelezen voor het renoveren van een niet-beschermd object of voor werkzaamheden in een gedeelte van het proces, zoals het opnemen van een bestaande situatie, het vervaardigen van vervangende of completerende onderdelen (vernieuwen, imiteren, kopiëren), of het uitvoeren van bepaalde onderhoudswerkzaamheden, hoeft dit geen belemmering te zijn voor het verkrijgen van het KOMO® procescertificaat indien dit duidelijk tot uitdrukking komt in een beperkt toepassingsgebied van het KOMO® procescertificaat (bijvoorbeeld de renovatie van beeldbepalende objecten of de vervaardiging van bepaalde vervangende onderdelen in de categorie 'imiteren').

7. EISEN AAN HET SYSTEEM VOOR INTERNE KWALITEITSBEWAKING

7.1 Algemeen

De aanvrager dient een actueel en doeltreffend functionerend systeem voor interne kwaliteitsbewaking (IKB) te hebben ingevoerd. Dit IKB dient aantoonbaar te waarborgen dat de materialen, werkzaamheden, omstandigheden en resultaten bij voortdurend aan de vastgestelde eisen voldoen. Het systeem dient ten minste de onderwerpen te regelen die zijn aangegeven in de 'Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking' (bijlage) op een wijze die is toegesneden op restauratie en renovatie. Facultatief is daarbij de mogelijkheid om voorafgaande aan de ingangscntrole gebruik te maken van standaard inkoopspecificaties.

De controles en registraties bij de ingangscntrole en tijdens het voortbrengingsproces dienen ten minste betrekking te hebben op die kenmerken die zonder destructief onderzoek niet meer waarneembaar zijn aan het eindresultaat.

Het kwaliteitssysteem en de gang van zaken in de praktijk dienen met elkaar te corresponderen en dienen voortdurend te worden aangepast aan gewijzigde omstandigheden, voorschriften en voortschrijdende inzichten.

7.2 Verantwoordelijkheid

Het kwaliteitsbeleid maakt een volwaardig en samenhangend onderdeel uit van het bedrijfsbeleid en de directieverantwoordelijkheid.

7.3 Klachtenregistratie en -behandeling

De certificaathouder dient een aantoonbaar goed functionerende klachtenregistratie en -behandeling te hebben als integraal onderdeel van het systeem voor interne kwaliteitsbewaking (IKB). Per klacht dient te zijn aangegeven hoe de klacht is geanalyseerd en afgehandeld.

7.4 Meetmiddelen

De aanvrager dient te beschikken over de voor hem relevante meetmiddelen om in eigen beheer de kwaliteitsaspecten te bewaken van ten minste de onderdelen/punten zoals vermeld in de relevante uitvoeringsrichtlijnen behorende bij deze beoordelingsrichtlijn. Voor de meting van de laagdikte van een grondverfysysteem mag zijn volstaan met metingen van de natte laagdikte in samenhang met een berekening van de droge laagdikte.

Indien de certificaathouder een extern laboratorium inschakelt in het kader van deze beoordelingsrichtlijn dient deze door de certificatie-instelling te zijn goedgekeurd.

7.5 Veranderingen

De certificaathouder dient veranderingen in het product, het proces, de omstandigheden en het kwaliteitssysteem vooraf schriftelijk te melden aan de certificerende instelling.

7.6 Continuïteit

Indien de certificaathouder niet voortdurend werk in uitvoering heeft dat aan de voorwaarden van deze BRL kan voldoen, dient de certificaathouder de aanvang van dergelijke uitvoerende werkzaamheden te melden bij de certificerende instelling, tenzij hij op dat ogenblik nog ander werk overeenkomstig deze beoordelingsrichtlijn in uitvoering heeft. Indien de onderbreking tussen opeenvolgende werken niet langer duurt dan vier weken is de melding niet nodig.

Voorzover een opdracht het mogelijk maakt dat het proces en het product aan de voorwaarden van deze beoordelingsrichtlijn voldoen, dient de certificaathouder deze uit te voeren overeenkomstig

deze beoordelingsrichtlijn en dient het systeem voor interne kwaliteitsbewaking op overeenkomstige wijze te functioneren.

7.7 Werkzaamheden aan het object in situ

De certificaathouder dient werkzaamheden buiten de eigen werkplaats te melden aan de certificatie-instelling. Dergelijke projecten dienen te worden gemeld voor aanvang van de bedoelde werkzaamheden. Uitbesteding van werkzaamheden kan alleen aan een bedrijf met een gelijkwaardig KOMO® procescertificaat.

7.8 Externe kwaliteitsbewaking

De certificaathouder dient medewerking te verlenen aan de door of namens de certificatie-instelling uit te voeren controlewerkzaamheden door toegang tot het bedrijf te verlenen en desgevraagd in alle relevante documenten inzage te verschaffen en monsters ter beschikking te stellen.

8. DE KWALITEITSVERKLARING

Het KOMO® procescertificaat vermeldt:

- de relevante uitvoeringsrichtlijn(en);
- de processpecificatie (met eventuele afgebakende specialisatie);
- het toepassingsgebied overeenkomstig paragraaf 1.1 (object/onderdeel, restauratie/renovatie);
- de voorwaarden, zoals het feit dat de BRL wederzijdse goedkeuringen vraagt (goedkeurmomenten).

Hierbij vermeldt het procescertificaat de classificatie in één of meer categoriën: 'conserveren', 'repareren', 'kopiëren', 'imiteren' en/of 'vernieuwen'.

Ten minste in het geval van een deelcertificaat op grond van paragraaf 4.5 vermeldt het procescertificaat bovendien:

- wat in de bestaande situatie vervangen, gewijzigd of toegevoegd wordt
- welke consequenties de processpecificatie heeft voor de bestaande vormgeving, detaillering, constructies en materiaalkeuze
- welke consequenties de processpecificatie heeft voor de omkeerbaarheid van de werkzaamheden (reversibiliteit, zie paragraaf 4.3.2).

Indien mogelijk, maakt het procescertificaat deze punten duidelijk met afbeeldingen.

9. HET MERKEN

De certificaathouder dient elementen die geheel overeenkomstig deze beoordelingsrichtlijn zijn gerestaureerd of gerenoveerd duidelijk te voorzien van het KOMO® certificatiemerk, zoals gespecificeerd in het KOMO® procescertificaat. Nadere aanduidingen kunnen nodig zijn op grond van relevante uitvoeringsrichtlijnen behorende bij deze beoordelingsrichtlijn.

10. EXTERNE KWALITEITSBEWAKING

De certificatie-instelling controleert onaangekondigd met een basisfrequentie van drie keer per jaar of de materialen, de werkzaamheden, de omstandigheden, de resultaten en het kwaliteitssysteem aan de vastgelegde eisen voldoen.

Zonodig kan de certificerende instelling bovenvermelde basisfrequentie in overleg met het College van Deskundigen bijstellen. Op grond van de bevindingen van de certificerende instelling kan de individuele frequentie hiervan afwijken.

11. DE CERTIFICATIE-OVEREENKOMST

Via de certificatie-overeenkomst stemt de certificaathouder in met het certificatiereglement van de certificatie-instelling en verleent deze aan de certificatie-instelling bovendien het recht op toegang tot de werkplek in situ (bouwplaats) en verplicht deze zich ertoe in relevante gevallen via zijn prijsaanbieding, opdrachtbevestiging en overeenkomst dit recht bij de opdrachtgever te bedingen.

12. LIJST VAN VERMELDE DOCUMENTEN

Bouwbesluit

SKH-publicatie 97-04	Beoordelingsgrondslag (BGS) 'Houtsoorten voor toepassing in geveltimmerwerk: toelatingseisen en bepalingsmethoden'
SKH-publicatie 99-02	Beoordelingsgrondslag (BGS) voor de toepassing van verf op hout
SKH-publicatie 00-01	Beoordelingsgrondslag (BGS) voor transparante filmvormende coatings op hout

'Het restaureren van gebouwen: algemene uitgangspunten' RV 1991/24-38

Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking
 in het kader van het procescertificaat 'instandhoudingstechnologie'

blad 1 van 2: procesgerichte onderwerpen

	Hoe documenteren?	Wat en waarop controleren?	Waarmee en hoe controleren (instructie meetinstrument)?	Hoe vaak controleren? (steekproefstelsysteem)	Hoe controleresultaten registreren? (Waar?)	Wat zijn de eventuele toleranties?	Wat zijn de afkeurcriteria (-grenzen)?	Waarom maatstaf ontlenen?	Door wie controleren?	Hoe (herkenbaar) vrijgeven of blokkeren?	Hoe naspeurbaarheid waarborgen?	Wat zijn de acties na afkeur (corrigerende maatregelen)?	Idem preventieve maatregelen?	Hoe terugkoppelen binnen de organisatie?	Hoe intern akkorderen/evalueren/rapporteren?	Hoe terugkoppelen/evalueren met opdrachtgever?	Hoe archiveren?
Van opdrachtgever ontvangen dossier	/	/	/	/	/	/	/				/	/		/			
door opdrachtgever te akkorderen stukken	/	/	/	/	/	/	/				/	/		/	/		
opname bestaande situatie											/	/					
Demontage																	
Staat tijdens werkzaamheden											/	/		/			
Onverwachte zaken + vondsten					/						/						
Afwijkingen tijdens uitvoering	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/					
Inkoopspecificaties		/	/													/	
Te gebruiken materialen																	
Opslag materialen																/	
Werkwijze in werkplaats																/	
Intern transport																/	
Eindresultaat werkplaats																/	
Opslag																/	
Vervoer																/	
Klimaat bouwplaats																/	
Werkwijze bouwplaats																/	
Eindresultaat bouwplaats																/	
Klachten																	

Matrix voor een systeem voor interne kwaliteitsbewaking
 in het kader van het procescertificaat 'instandhoudingstechnologie'

blad 2 van 2: algemene onderwerpen

	Hoe documenteren?	Wat en waarop controleren?	Waarmee en hoe controleren (instructie meetinstrument)?	Hoe vaak controleren? (steekproefstelsysteem)	Hoe controleresultaten registreren? (Waar?)	Wat zijn de eventuele toleranties?	Wat zijn de afkeurencriteria (-grenzen)?	Waarvoor maatstaf ontleenen?	Door wie controleren?	Hoe (herkenbaar) vrijgeven of blokkeren?	Hoe naspeurbaarheid waarborgen?	Wat zijn de acties na afkeur (corrigerende maatregelen)?	Idem preventieve maatregelen?	Hoe terugkoppelen binnen de organisatie?	Hoe intern akkoorden/evalueren/rapporteren?	Hoe terugkoppelen/evalueren met opdrachtgever?	Hoe archiveren?
Meetmiddelen																/	
Instellingen en kenmerken van machines/apparatuur																/	
Klimatologische Omstandigheden in de werkplaats																/	
Normatieve documenten *																/	
Organogram																	
taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden																	

* relevante normen, praktijkrichtlijnen, beoordelingsrichtlijnen, kwaliteitsverklaringen, rapporten, overeenkomsten, reglementen, circulaire, losbladige uitgaven, verwerkingsvoorschriften, gebruiksaanwijzingen e.d.
 / niet van toepassing of niet voorgeschreven

Model

Overeengekomen eigenschappen

renovatie (verhoging van prestaties)

(keuzes per project te maken, hier indicatief ingevuld als voorbeeld)

Project: ...

Object/onderdeel: ...

Beschermd monument: ja/nee

Monumentenvergunning: ja/nee/aangevraagd op

Subsidievoorwaarden: ja/nee

Welstand: ja/nee

Vergunningvrij: ja/nee

Bouwvergunning: ja/nee/aangevraagd op

Ontheffingen/vrijstellingen: ja/nee/aangevraagd op

Prestatie	Wel/niet	Grenswaarde	Eenheid	Bepalings- methode	Aan te tonen via 1)	Bijzonderheden
Warmteweerstand	Wel	2,5	m ² K/W	NEN 1068	berekening	
Geluidwering	Wel	30	dB(A)	NEN 5077	beproeving	
Branddoorslag	Niet		minuten	NEN 6069		
Inbraakveiligheid	Wel	3	minuten	NEN 5096	beproeving prototype	
LTA-waarde glas	Wel	80	%		verklaring toeleverancier	
ZTA-waarde glas	Niet					
Sterkte onder winddruk	Ja	1850	Pa		laboratoriumbeproeving	
Waterdichtheid	Ja	300	Pa	NEN 2778	laboratoriumbeproeving	
Luchtdoorlatendheid	Niet					
Bedienbaarheid	Ja		Nm		meting	
Stootbelasting vloerafscheiding	Ja	0,5	kNm		zandzakslingerproef	
...						
...						

1) af te tonen van de wijze van aantonen is niet toegestaan bij aspecten van veiligheid